

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/56/2020
Identifikačné číslo spisu:	8716200712
Dátum vydania rozhodnutia:	27.01.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:8716200712.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu F. F. F., X..H.E., so sídlom v X. S., E. P. XXX, IČO: XX XXX XXX, zastúpeným JUDr. Marekom Takáčom, advokátom so sídlom v Lipanoch, Nám. Sv. Martina 39, proti žalovaným 1/ Ľ. E., bývajúcemu v M., M. F. č. XXX, 2/ P. E., bývajúcej v M., M. F. č. XXX, o vypratanie nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 12 C/26/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28. marca 2019, sp. zn. 6Co/37/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným 1/ a 2/ nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 28. marca 2019, sp. zn. 6Co/37/2018 potvrdil rozsudok Okresného súdu Poprad z 18. decembra 2017, č. k. 12 C/26/2016-113, ktorým súd prvej inštancie žalobu o vypratanie nehnuteľnosti zamietol a žalovaným priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného konania.

1.2 Odvolací súd skonštatoval, že „vzhľadom na nemožnosť uloženia povinnosti žalovaným vypratať nehnuteľnosť pre rozpor takéhoto postupu s dobrými mravmi“ považuje rozsudok súdu prvej inštancie za správny a preto ho potvrdil.

2. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, v ktorom žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.1. Prípustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

2.4 Dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP odôvodnil porušením manudukčnej povinnosti v zmysle § 382 CSP lebo odvolací súd ho nevyzval na vyjadrenie sa k použitiu právneho predpisu, ktorý pri doterajšom rozhodovaní nebol použitý, hoci bol pre rozhodnutie odvolacieho súdu rozhodujúci. Argumentácia odvolacieho súdu sa opiera o aplikáciu ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), odvolací súd založil „nečakane“ svoje rozhodnutie na odlišnom právnom posúdení, než

bolo právne posúdenie veci súdu prvej inštancie. Žalobcovi bolo znemožnené vyjadriť sa k „novému“ právnomu názoru odvolacieho súdu a uskutočniť s tým patriace procesné práva. Odvolací súd svoje rozhodnutie riadne neodôvodnil, pokiaľ sa nevysporiadal s podstatnými tvrdeniami žalobcu v odvolaní (že žalovaný 1/ neuzavrel bez preukázania relevantného dôvodu zmluvu o ponúkanej bytovej náhrade a preto mu zanikol nárok na jej náhradu; že žalovaný 1/ sa písomnosťou z 21. septembra 2009 zriekol bytovej náhrady). Rozhodnutie považuje za nepresvedčivé a arbitrárne.

2. 5. V odôvodnení dovolania, ktorého prípustnosť vyvodil z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolateľ uviedol, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom lebo ustanovenie § 3 ods. 1 OZ nemá vlastnú priamu normotvornú platnosť (upravuje len spôsob aplikácie a interpretácie ustanovení, ktoré priamo upravujú právne vzťahy, a to na základe všeobecných morálnych pravidiel, elementárnej slušnosti a tolerance a morálneho charakteru konajúcich) a preto odvolací súd toto hmotnoprávne ustanovenie nemohol samo osebe použiť (aplikovať). V tejto súvislosti dovolateľ označil rozhodnutia odvolacieho súdu sp.zn. 3 Cdo 49/1996, 4Cdo 53/2015, od ktorých sa mal odvolací odkloniť.

3. Žalovaní považovali podané dovolanie za neprípustné a nedôvodné, preto ho navrhli zamietnuť.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

K prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

5. Z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

6. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

7. Z ustanovenia § 382 a § 383 CSP vyplýva, že ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí,

vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty. O „prekvapivé rozhodnutie“ ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné.

8. Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 33/2011 konštatoval, že pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníkov konania v zmysle § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“; odo dňa účinnosti C.s.p. § 382 C.s.p.), aby sa vyjadrili k možnému použitiu toho ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

9. Z ustanovenia § 383 a § 384 ods. 1 CSP vyplýva, že odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo ho doplní. Na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý záujem.

10. Z obsahu dovolania žalobcu voči rozsudku odvolacieho súdu jednoznačne vyplýva, že žalobca namieta to, že odvolací súd (na rozdiel od súdu prvej inštancie) pri rozhodovaní vychádzal z doteraz „nového právneho názoru“ o potrebe zamietnutia žaloby založeného na aplikácii ustanovenia § 3 ods. 1 OZ („Výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.“).

11. V súvislosti s vyššie uvedenou námietkou dovolací súd konštatuje, že odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia uvádza, že strata obydľia je najextrémnejšou formou zásahu do práva na rešpektovania obydľia (O.). Odvolací súd nepopiera právo vlastníka nakladať podľa vlastnej úvahy so svojím nehnuteľným majetkom, musí si však byť vedomý skutočnosti, že samotná Ústava Slovenskej republiky zakotvuje právo na ochranu obydľia a tiež, že výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 OZ). Je v rozpore s § 3 ods. 1 OZ považovať od žalovaných, ktorí sú osobami vo vyššom veku (aktuálne XX rokov) a ktorí majú svoje obydľie v spornej lesovni už viac ako 30 rokov, aby túto nehnuteľnosť vypratali bez toho, že by mali vyriešenú bytovú otázku existenciou reálnej a dostupnej možnosti nastáť do inej vhodnej nehnuteľnosti. Ak žalobca striktne trvá na tom, aby sa žalovaní vystaňovali, z jeho strany je nutné predostrieť žalovaným ponuku iného adekvátneho bývania. Žalovaní síce nemajú založený platný zmluvný vzťah, no to však neznamená, že predmetný byt nepredstavuje ich obydľie (I.). Vzhľadom na nemožnosť uloženia povinnosti žalovaných vypratať nehnuteľnosť pre rozpor takého postupu s dobrými mravmi považuje odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa za vecne právny.

12. V súvislosti s vyššie uvedenou dovolacou námietkou dovolateľky je potrebné prihliadať i na závery žalobu zamietajúceho rozsudku súdu prvej inštancie. Za nesporné označil zistenia, že žalovanému 1/ bola pridelená pôvodným zamestnávateľom lesovňa, ako služobný byt. Po ukončení pracovného pomeru sa žalovaný 1/ stal nájomcom bytu, žalovanej 2/ a deťom žalovaných vzniklo odvodené právo užívania nehnuteľnosti titulom. Kvalifikovanou výpoveďou z nájmu žalobcu, z dôvodu uvedeného v ustanovení § 711 ods. 1 písm. e/ OZ, uplynutím trojmesačnej výpovednej doby dňom 28. februára 2009 zanikol žalovanému 1/ nájomný vzťah k bytu. Žalovanému spolu s jeho rodinou zostalo právo nehnuteľnosť užívať do doby pridelenia náhradného bytu žalobcom (§ 712 ods. 2 OZ). Túto povinnosť si žalobca zatiaľ nesplnil a preto žalovaní nemajú povinnosť byt vypratať.

13. V súvislosti s vyššie uvedenou dovolacou námietkou dovolateľa možno zrekapitulovať, že súd prvej inštancie žalobou zamietavý rozsudok o vyprataní bytu založil na závere, že žalovaným nevznikla povinnosť vypratať predmetný byt, lebo im žalobca nezabezpečil adekvátnu bytovú náhradu (náhradný

byt). Na odvolanie žalobcu [spochybňujúceho najmä právne a skutkové závery súdu prvej inštancie ohľadne otázky (ne)zabezpečenia bytovej náhrady] odvolací súd v potvrdzujúcom rozsudku dospel k záveru, že žalobe o vypratanie bytu nemožno vyhovieť „pre rozpor takého postupu s dobrými mravmi“, odvolávajúc sa na ustanovenie § 3 ods. 1 OZ., ústavu a v nej garantovaného práva na ochranu obydlia i judikatúru EŠLP. Za situácie, kedy odvolací súd zamietnutie žaloby zdôvodnil tým, že „zo strany žalobcu je nutné predosť žalovaným ponuku iného adekvátneho dostupného bývania“, teda v podstate, že žalobca musí splniť si povinnosť zabezpečenia bytovej náhrady žalovaným a tak žalobcom uplatnený nárok na vypratanie bytu považuje (aj) v rozpore s dobrými mravmi, nešlo o „nový“ názor, ale len o detailnejšie vysvetlenie názoru súdu prvej inštancie, s ktorým sa odvolací súd stotožnil, že vypratanie bytu je podmienené zabezpečením adekvátnej bytovej náhrady, v inom prípade by mohlo ísť o postup, ktorý by mohol byť v rozpore s dobrými mravmi a ústavným právom na ochranu súkromia (obydlia). Rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s potvrdeným rozhodnutím súdu prvej inštancie primerane vysvetľuje dôvody pre ktoré bola žaloba zamietnutá a tak námietka dovolateľa o jeho arbitrárnosti a nedostatočnej odôvodnenosti nie je opodstatnená.

14. Z uvedeného dôvodu nebolo zistené, aby konanie trpelo existenciou zmätočnej vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

K prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

15. Dovolateľka ďalej v dovolaní uviedla, že prípustnosť jej dovolania má vyplývať z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

16. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

17. Otázkou relevantnou z hľadiska tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (nie skutková otázka), ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním, nie o právnu otázku, ktorá podľa dovolateľa mala byť riešená. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie alebo aplikácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v ustanoveniach § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (1 Cdo 126/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 132/2017, 4 Cdo 207/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 221/2017).

18. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“.

19. Dovolateľka právnu otázku vymedzila tak, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom lebo ustanovenie § 3 ods. 1 OZ nemá vlastnú priamu normotvornú platnosť (upravuje len spôsob aplikácie a interpretácie ustanovení, ktoré priamo upravujú právne vzťahy, a to na základe všeobecných morálnych pravidiel, elementárnej slušnosti a tolerance a morálneho charakteru konajúcich) a preto odvolací súd toto hmotnoprávne ustanovenie nemohol samo osebe použiť (aplikovať). Pre jej riešenie označila uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. januára 2016 sp.zn.4 Cdo 53/2015 a sp.zn. 3 Cdo 49/1996. Z tohto vyplýva i odpoveď na položenú otázku v tom smere, že ustanovenie § 3 ods. 1 OZ samo osebe nemá normotvorný význam a preto len na jeho aplikácii nemôže súd založiť svoje rozhodnutie. Dovolateľka tvrdí, že odvolací súd práve a len na ustanovení § 3 ods. 1 OZ založil svoje rozhodnutie, ktoré tvrdenie však nekorešponduje s obsahom odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

20. Dovolací súd poukazuje, že v odôvodnení rozhodnutia odvolací súdu mimo iného uvádza (viď bod

15 až 19 odôvodnenia): ...“ Žalovaní a priori nie sú proti tomu, aby sa zo sporenej nehnuteľnosti vysťahovali, je však logické, že k tomu nemôžu pristúpiť za stavu, kedy nemajú k dispozícii iné vyhovujúce bývanie. ... V kontexte skutočností, že žalovaní sú aktívni pri hľadaní možnosti zabezpečenia iného vhodného bývania, nemožno ich tvrdenia o nevyhovujúcom charaktere žalobcom ponúknutého náhradného bývania po podaní výpovede z nájmu bytu v roku 2008 bez ďalšieho považovať za nedôveryhodné. ... Je v rozpore s ust. § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka od žalovaných ..., aby túto nehnuteľnosť vypratali bez toho, že by mali vyriešenú bytovú otázku existenciou reálnej a dostupnej možnosti nastťahovania sa do inej vhodnej nehnuteľnosti. ... Ak žalobca striktne trvá na tom, aby sa žalovaní vysťahovali, z jeho strany je nutné predostrieť žalovaným ponuku iného adekvátneho bývania. Vzhľadom na nemožnosť uloženia povinnosti žalovaným vypratať nehnuteľnosť pre rozpor takého postupu s dobrými mravmi odvolací súd konštatuje, že rozsudok súdu prvej inštancie je vo výroku vecne správny“ Odvolací súd vypratanie bytu podmieňuje zabezpečením adekvátnej bytovej náhrady, bez nej nemôže dôjsť k vyprataniu, v inom prípade by išlo (aj) o postup, ktorý sa prieči dobrým mravom.

21. Z vyššie uvedeného vyplýva, že k odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v danom prípade nedošlo (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd v posudzovanom prípade neodklonil od právneho záveru vyjadreného vo vyššie uvedených rozhodnutiach, nakoľko rozpor dobrých mravov neposudzoval izolovane, ale vo vzťahu k právu na vypratanie bytu a povinnosti zabezpečenia bytovej náhrady. Teda sa nepotvrdila dovolateľova premisa, že dovolací súd založil svoje rozhodnutie len na aplikácii ustanovenia § 3 ods. 1 OZ. So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nie je prípustné, a preto ho v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP.

22. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd dovolanie žalobkyne odmietol, a to z časti podľa § 447 písm. c/ CSP a z časti podľa § 447 písm. f/ CSP.

23. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP tak, že žalovaným ich náhradu nepriznal, pretože aj keď výsledok dovolacieho konania obdobný jeho zastaveniu zavinila žalobkyňa (§ 256 ods. 1 CSP), žalovaným žiadne preukázané trovy dovolacieho konania nevznikli (R 72/2018).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.